

Σημαντικές τροποποιήσεις
στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας

Αποτέλεσμα πολυετών συζητήσεων και έντονων διαβουλεύσεων, ο νέος νόμος 4996/2022 ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο τις Οδηγίες (ΕΕ) 2019/789, (ΕΕ) 2019/790 και 2006/115/ΕΚ και επιφέρει σημαντικές αλλαγές στους ν. 2121/1993 και ν. 4481/0217, οι οποίες αναμένεται να επηρεάσουν αισθητά διάφορους τομείς της λεγόμενης "πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας". Ανταποκρινόμενος σε μεγάλο βαθμό στις νέες συνθήκες που έχει δημιουργήσει η χρήση νέων τεχνολογιών, τόσο για τους δημιουργούς/δικαιούχους όσο και για τους χρήστες προστατευόμενων έργων/στοιχείων, ενισχύει σημαντικά τη θέση των πρώτων, με τη θέσπιση νέων δικαιωμάτων και τη διασφάλιση της συμμετοχής τους σε νέες αγορές εκμετάλλευσης, όσο και των δεύτερων, με τη θέσπιση νέων εξαιρέσεων, από τις οποίες και δύνανται να επωφεληθούν, υπό προϋποθέσεις, για την επίτευξη ορισμένων σκοπών. Λόγω του μεγάλου όγκου των οικείων αλλαγών, στο παρόν ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων μόνο εξ αυτών:

1. Απονομή νέων δικαιωμάτων στους δημιουργούς έργων

Απονέμεται για πρώτη φορά σε νομοθετικό επίπεδο τόσο στους δημιουργούς έργων όσο και στους ερμηνευτές/εκτελεστές καλλιτέχνες μία σειρά δικαιωμάτων, τα οποία αποσκοπούν στην ενίσχυση της θέσης τους κατά τη σύναψη συμφωνιών για την εκμετάλλευση των έργων τους/ προστατευόμενων αντικειμένων τους και την εξασφάλιση ουσιαστικής συμμετοχής τους στα έσοδα που προκύπτουν από αυτή.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- Δημιουργούς προστατευόμενων έργων.
- Ερμηνευτές/εκτελεστές καλλιτέχνες.
- Φορείς εκμετάλλευσης πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.

Δικαιώματα που απονέμονται στους δημιουργούς & ερμηνευτές/εκτελεστές καλλιτέχνες:

α) Το δικαίωμα να αμείβονται κατάλληλα και αναλογικά για όλες τις εκμεταλλεύσεις των έργων τους/ προστατευόμενων αντικειμένων τους.

β) Το δικαίωμα να αξιώνουν πρόσθετη κατάλληλη και δίκαιη αμοιβή, σε εκείνες τις περιπτώσεις, όπου η αρχικώς συμφωνηθείσα αποδεικνύεται τελικώς δυσανάλογα χαμηλή σε σύγκριση με όλα τα σχετικά επακόλουθα έσοδα από την εκμετάλλευση του οικείου έργου/προστατευόμενου αντικειμένου.

Σε ποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται: Σε συμφωνίες που συνάπτονται από Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ) και ανεξάρτητες οντότητες.

γ) Το δικαίωμα να έχουν τακτικά, τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος, επαρκή και επικαιροποιημένη πληροφόρηση για τον τρόπο εκμετάλλευσης και προώθησης των έργων τους/προστατευόμενων αντικειμένων τους, τα οικεία έσοδα και την οφειλόμενη σε αυτούς αμοιβή.

Σε ποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται: α) Όταν η συμβολή του δημιουργού ή του ερμηνευτή/εκτελεστή καλλιτέχνη δεν είναι σημαντική, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού έργου (εκτός αν ο σχετικός δημιουργός αιτείται τη σχετική πληροφόρηση για την άσκηση του δικαιώματός του περί πρόσθετης αμοιβής), β) στις περιπτώσεις παροχής πληροφοριών από ΟΣΔ προς τους δικαιούχους, σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους, λόγω ύπαρξης ειδικότερης νομοθετικής ρύθμισης και γ) σε συμφωνίες που προκύπτουν από συλλογικές διαπραγματεύσεις (όποτε και εφαρμόζονται τα εκεί συμφωνηθέντα, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος).

δ) Το δικαίωμα να προβαίνουν σε ανάκληση των οικείων συμβάσεων μεταβίβασης και συμβάσεων/αδειών αποκλειστικής εκμετάλλευσης ή σε άρση του αποκλειστικού χαρακτήρα των τελευταίων, σε περίπτωση που δεν λαμβάνει χώρα η συμφωνηθείσα εκμετάλλευση.

Σε ποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται: α) Δεν αφορά σε κινηματογραφικά και εν γένει οπτικοακουστικά έργα και β) δεν μπορεί να ασκηθεί από δημιουργό έργου που έχει δημιουργηθεί με τη συμβολή περισσοτέρων, εάν οι οικεία συμβολή του δεν είναι σημαντική.

2. Νέο συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου

Θεσπίζεται νέο συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου, οι οποίοι μπορούν πλέον να αδειοδοτούν ή απαγορεύουν την επιγραμμική (on-line) εμπορική χρήση των εκδόσεών τους από τους παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (κυρίως υπηρεσίες συγκέντρωσης ή αποδελτίωσης ειδήσεων), ενώ παράλληλα προβλέπεται δικαίωμα συγκεκριμένης οικονομικής συμμετοχής των δημιουργών έργων που ενσωματώνονται στις ως άνω εκδόσεις στα έσοδα που προκύπτουν από τις οικείες εκμεταλλεύσεις.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- > Όλους τους εγκατεστημένους σε κράτος μέλος της ΕΕ εκδότες τύπου (έντυπου ή ψηφιακού, πλην αυτών που έχουν επιστημονικούς ή ακαδημαϊκούς σκοπούς).
- > Δημιουργούς έργων που ενσωματώνονται σε εκδόσεις τύπου.
- > Παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Δικαιώματα που απονέμονται:

Οι εκδότες τύπου αποκτούν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή απαγορεύουν:

- α) την προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή εν όλω ή εν μέρει των εκδόσεών τους κατά την επιγραμμική χρήση αυτών και
- β) τη διάθεση στο κοινό ενσυρμάτως ή ασυρμάτως των εκδόσεών τους, κατά τρόπο ώστε οποιασδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτές, όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει.

Τα δικαιώματα αυτά διαρκούν για δύο (2) έτη από τότε που έλαβε χώρα η δημοσίευση της αντίστοιχης έκδοσης τύπου.

Σε ποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζονται τα ως άνω δικαιώματα:

- > Σε ιδιωτικές ή μη εμπορικές χρήσεις εκδόσεων τύπου από μεμονωμένους χρήστες.
- > Σε χρήσεις μεμονωμένων λέξεων.
- > Σε χρήσεις πολύ σύντομων αποσπασμάτων, η χρήση των οποίων δεν επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων των εκδοτών.

Λήψη αδείας από τους εκδότες τύπου:

Για τις πράξεις που εμπíπτουν στο πεδίο προστασίας των ως άνω δικαιωμάτων, απαιτείται η λήψη σχετικής αδείας από τους εκδότες τύπου. Η οφειλόμενη σε αυτούς αμοιβή αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας των εμπλεκόμενων μερών (εκδοτών τύπου και παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών). Σε περίπτωση διαφωνίας ως προς το ύψος αυτής, προβλέπεται δυνατότητα προσφυγής οποιουδήποτε εξ αυτών, αρχικά ενώπιον της ΕΕΤΤ, η οποία θα πρέπει μέχρι τις 01.02.2023 να εκδώσει Κανονισμό με κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της εν λόγω αμοιβής, και σε δεύτερο επίπεδο, ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων.

Δικαιώματα των δημιουργών έργων που έχουν ενσωματωθεί σε εκδόσεις τύπου:

Οι δημιουργοί έργων που έχουν ενσωματωθεί σε εκδόσεις τύπου (δημοσιογράφοι, φωτογράφοι κ.ά.) δικαιούνται να συμμετέχουν υποχρεωτικά με συγκεκριμένο και καθορισμένο από το νόμο, ποσοστό, στα ετήσια έσοδα των εκδοτών που προκύπτουν από τις οικείες ως άνω εκμεταλλεύσεις των έργων τους (το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται σε 25% επί των ετήσιων εσόδων των εκδοτών, για τις επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν λιγότερο από το 60% των δημιουργών με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, και σε 15% επί των εσόδων των εκδοτών, οι επιχειρήσεις των οποίων υπερβαίνουν το ανωτέρω ποσοστό). Το δικαίωμα αυτό των δημιουργών είναι ανεκχώρητο, με εξαίρεση τη διαχείρισή του από ΟΣΔ ενώ κάθε αντίθετη συμβατική ρύθμιση είναι ανίσχυρη.

3. Καθιέρωση ευθύνης παρόχων υπηρεσιών διαμοιρασμού/ανταλλαγής περιεχομένου

Αναγνωρίζεται για πρώτη φορά (καθώς, μέχρι σήμερα, δεν υπείχαν σχετική υποχρέωση) ότι οι λεγόμενοι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής/διαμοιρασμού περιεχομένου (π.χ. YouTube, Vimeo, Pinterest κ.ά.) οφείλουν να λαμβάνουν οι ίδιοι άδεια από τους δικαιούχους πνευματικών/συγγενικών δικαιωμάτων για το προστατευόμενο περιεχόμενο που αναφορτώνεται (upload) από τους χρήστες στις πλατφόρμες διαχείρισής τους και είναι προσβάσιμο στο κοινό.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- > Παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμοιρασμού περιεχομένου (εξαιρούνται, μεταξύ άλλων, μη κερδοσκοπικές επιγραμμικές εγκυκλοπαίδειες, μη κερδοσκοπικά εκπαιδευτικά και επιστημονικά αποθετήρια, οι πλατφόρμες ανάπτυξης και κοινής χρήσης λογισμικού ανοικτού πηγαίου κώδικα, οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι επιγραμμικές αγορές και υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους από επιχειρήσεις σε επιχειρήσεις, οι υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους που επιτρέπουν στους χρήστες να αναφορτώνουν περιεχόμενο για ιδία χρήση και τα επιγραμμικά καταστήματα εφαρμογών).
- > Χρήστες, οι οποίοι αναρτούν περιεχόμενο.
- > Δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.

Ευθύνη παρόχων (λήψη αδειάς):

Καθιερώνεται η υποχρέωση λήψης αδειάς (ιδίως μέσω σύναψης συμφωνίας) από δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων. Η άδεια αυτή καλύπτει και τις πράξεις παρουσίασης και διάθεσης στο κοινό που διενεργούνται από χρήστες που δεν ενεργούν σε εμπορική βάση ή η δραστηριότητά τους δεν αποφέρει σημαντικά έσοδα.

Εξαιρέσεις από την ευθύνη των παρόχων (ελλείψει αδειάς):

Για την απαλλαγή τους από τη σχετική ευθύνη, σε περίπτωση μη λήψης αδειάς, οι ως άνω πάροχοι οφείλουν να αποδείξουν σωρευτικά ότι έχουν καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη λήψη της σχετικής αδειάς, για την εξασφάλιση της μη διαθεσιμότητας του σχετικού υλικού και της αποτροπής μελλοντικής αναφόρτωσης του (εισάγεται ελάχιστα διαφορετική ρύθμιση για τους λεγόμενους νέους παρόχους, ήτοι παρόχους, οι οποίοι καθιστούν διαθέσιμες τις υπηρεσίες τους στο κοινό στην ΕΕ για λιγότερο από 3 έτη και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μικρότερο των 10.000.000 ευρώ).

Η εξαίρεση απαλλαγής ευθύνης δεν εφαρμόζεται σε παρόχους, οι οποίοι συμμετέχουν ή διευκολύνουν την πειρατεία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σχέσεις παρόχων – δικαιούχων – χρηστών:

Εισάγεται υποχρέωση των ως άνω παρόχων για την εφαρμογή αποτελεσματικών και ταχέων μηχανισμών καταγγελιών και επανόρθωσης, σε περίπτωση προσβολής των προστατευόμενων δικαιωμάτων, καθώς και υποχρέωση ενημέρωσης των χρηστών για τους όρους χρήσης των οικείων έργων/προστατευόμενων στοιχείων.

Προβλέπεται επίσης ότι οι χρήστες μπορούν να αναφορτώνουν και να καθιστούν διαθέσιμο περιεχόμενο που δημιουργούν με σκοπό α) την παράθεση αποσπασμάτων, κριτική, σχολιασμό και β) τη χρήση για γελοιογραφία, παρωδία ή μίμηση.

4. Θέσπιση νέων εξαιρέσεων και περιορισμών

Εισάγεται σειρά εξαιρέσεων και περιορισμών στα πνευματικά/συγγενικά δικαιώματα και στα δικαιώματα του κατασκευαστή βάσης δεδομένων.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- > Ερευνητικούς οργανισμούς.
- > Μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία.
- > Ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς.
- > Εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- > Δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.
- > Κατασκευαστές βάσης δεδομένων.

Ποιες εξαιρέσεις εισάγονται:

α) Εξόρυξη κειμένων και δεδομένων: για σκοπούς επιστημονικής έρευνας που πραγματοποιείται από ερευνητικούς οργανισμούς και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς σε υλικό στο οποίο έχουν νόμιμη πρόσβαση, αλλά και από οποιοδήποτε πρόσωπο, σε υλικό στο οποίο έχει νόμιμη πρόσβαση, στην τελευταία, όμως, περίπτωση, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση αυτή δεν έχει ρητά περιοριστεί από τον δημιουργό ή άλλο δικαιούχο με κατάλληλο τρόπο.

β) Χρήση έργων σε ψηφιακές διδακτικές δραστηριότητες: από εκπαιδευτικά ιδρύματα, χάριν παραδείγματος, κατά τη διδασκαλία ή τη διενέργεια εξετάσεων - καθιέρωση συστήματος εύλογης αμοιβής.

γ) Διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς: για σκοπούς διατήρησης των έργων που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της δημιουργίας αντιγράφων από τα ιδρύματα αυτά.

δ) Ορισμένες χρήσεις έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας μη διαθέσιμων στο εμπόριο: για μη εμπορικούς σκοπούς από ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, χωρίς άδεια και χωρίς αμοιβή των δικαιούχων. Η εξαίρεση αυτή αφορά στα έργα που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές των ιδρυμάτων αυτών και εφαρμόζεται υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν επαρκώς αντιπροσωπευτικοί για τις οικείες κατηγορίες δικαιούχων ΟΣΔ στην ελληνική επικράτεια, που να μπορούν να χορηγήσουν μη αποκλειστικές άδειες για τη χρήση των έργων αυτών.

ε) Αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου έργου, το οποίο βρίσκεται μόνιμα στη συλλογή τους, από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία: για σκοπούς διατήρησης του έργου ή μεταβίβασης του αντιτύπου σε άλλη, μη κερδοσκοπική βιβλιοθήκη ή αρχείο.

5. Καθιέρωση διευρυμένης συλλογικής διαχείρισης από ΟΣΔ

Προβλέπεται ότι οι ΟΣΔ μπορούν με δήλωσή τους προς τους χρήστες, να εκπροσωπούν και δικαιούχους που δεν τους έχουν εξουσιοδοτήσει προς τούτο, ήτοι να χορηγούν συλλογικές άδειες με διευρυμένη ισχύ.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις :

- Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης.
- Χρήστες προστατευόμενων έργων/ στοιχείων.
- Δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.

Προϋποθέσεις εφαρμογής:

α) Ο ΟΣΔ να είναι επαρκώς αντιπροσωπευτικός, β) να διασφαλίζονται τα συμφέροντα των δικαιούχων και γ) η απόκτηση της άδειας για τους δικαιούχους σε μεμονωμένη βάση να είναι επαχθής και μη πρακτική.

Παράλληλα, προβλέπεται ότι οι δικαιούχοι που δεν έχουν εξουσιοδοτήσει σχετικώς τον ΟΣΔ, μπορούν οποτεδήποτε να αποκλείσουν από την εκπροσωπευτική εξουσία του τελευταίου οποιαδήποτε από τα έργα τους/άλλα αντικείμενα προστασίας ή ορισμένες χρήσεις αυτών.

6. Αντικατάσταση απόλυτου δικαιώματος δημόσιου δανεισμού με δικαίωμα εύλογης αμοιβής

Απαλείφεται από τις αντίστοιχες διατάξεις του Ν. 2121/1993 το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα των δικαιούχων να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τον δημόσιο δανεισμό των έργων/ προστατευόμενων αντικειμένων τους, και σε αντιστάθμισμα αυτού εισάγεται σύστημα εύλογης αμοιβής.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- Φορείς, ιδίως βιβλιοθήκες, δισκοθήκες και ταινιοθήκες, ανοιχτούς στο κοινό και νόμιμους κατόχους υλικών φορέων.
- Δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.

7. Εισαγωγή ρυθμίσεων για τη διευκόλυνση εκκαθάρισης δικαιωμάτων για διασυνοριακές χρήσεις ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων

Προβλέπεται σειρά ρυθμίσεων, οι οποίες αποσκοπούν στη διευκόλυνση της λήψης των απαιτούμενων αδειών από τους αντίστοιχους δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων για τη διασυνοριακή (εντός ΕΕ) εκμετάλλευση διαφόρων ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων.

Ποιους αφορούν οι σχετικές ρυθμίσεις:

- Ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.
- Παρόχους υπηρεσιών αναμετάδοσης.
- Διανομείς σημάτων.
- Δικαιούχους πνευματικών/ συγγενικών δικαιωμάτων.

Περιεχόμενο σχετικών ρυθμίσεων:

α) Προβλέπεται ότι οι φορείς οι οποίοι επιθυμούν να αναμεταδώσουν οποιαδήποτε ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα στο κοινό ενός κράτους-μέλους ταυτόχρονα με την αρχική μετάδοση αυτών, η οποία πραγματοποιείται από έναν έτερο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό σε ένα άλλο κράτος-μέλος, χωρίς να προβούν σε οποιεσδήποτε αλλοιώσεις ή περικοπές αυτών, θα πρέπει, για τη λήψη των αντίστοιχων απαιτούμενων αδειών από όλες τις κατηγορίες δικαιούχων πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων (πλην ραδιοτηλεοπτικών σταθμών), να συμβάλλονται υποχρεωτικά με τους αντίστοιχους ΟΣΔ. Η ρύθμιση αυτή αφορά σε αναμεταδόσεις που λαμβάνουν χώρα με οποιονδήποτε τρόπο, πλην καλωδιακό, και σε αρχικές μεταδόσεις που λαμβάνουν χώρα με οποιονδήποτε τρόπο, πλην επιγραμμικό.

β) Προβλέπεται ότι, σε περίπτωση που ένας ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός δεν μεταδίδει απευθείας ο ίδιος τα σήματα-φορείς προγραμμάτων του στο κοινό, αλλά αποστέλλει αυτά σε έναν διανομέα σήματος, ο οποίος εν συνεχεία τα μεταδίδει στο κοινό, τότε θεωρείται ότι οι δύο αυτοί φορείς, διενεργούν μία ενιαία (και όχι δύο αυτοτελείς) πράξη παρουσίασης στο κοινό, για την οποία λαμβάνουν άδεια από τους δικαιούχους.

γ) Προβλέπεται ότι, όταν οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί παρέχουν στο κοινό on-line πρόσβαση σε συγκεκριμένες κατηγορίες προγραμμάτων τους, ήτοι ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών προγραμμάτων ειδησεογραφίας ή επικαιρότητας ή πλήρως χρηματοδοτούμενων από τους ίδιους παραγωγών, σε χρόνο ταυτόχρονο ή για καθορισμένο χρονικό διάστημα μετά από τη μετάδοση των προγραμμάτων αυτών από τους ίδιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, τότε θεωρείται ότι οι πράξεις παρουσίασης και διάθεσης στο κοινό στις οποίες προβαίνουν λαμβάνουν χώρα αποκλειστικά στο κράτος-μέλος, στο οποίο ο αντίστοιχος ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός έχει την κύρια εγκατάστασή του.

CONTACT US

Pigi Konstantinou

Partner

T: +30 210 3626888

F: +30 210 3631631

E: pkonstantinou@souridakistsibris.gr

Marialena Mavrikaki

Associate

T: +30 210 3626888

F: +30 210 3631631

E: mmavrikaki@souridakistsibris.gr

FOLLOW US

